

Історія, історичні науки

УДК 009

Телиуз Галина Станіславівна

студентка

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Телиуз Галина Станиславовна

студентка

Киевского национального университета имени Тараса Шевченка

Teliuz Galina

Student of the

Taras Shevchenko National University of Kyiv

**ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОГО СОЮЗУ
УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА ТА СТУДЕНТСЬКОЇ ГРОМАДИ
В РИМІ ЗА АРХІВНИМИ МАТЕРІАЛАМИ
ИССЛЕДОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЦЕНТРАЛЬНОГО СОЮЗА
УКРАИНСКОГО СТУДЕНЧЕСТВА И СТУДЕНЧЕСКОГО
ОБЩЕСТВА В РИМЕ ПО АРХИВНЫМ МАТЕРИАЛАМ
RESEARCH ON THE ACTIVITIES OF THE CENTRAL UNION OF
UKRAINIAN STUDENTS AND THE STUDENT COMMUNITY IN
ROME ON ARCHIVAL MATERIALS**

Анотація. Розглядається виникнення та процес становлення Центрального союзу українського студентства та Студентської громади в Римі. Висвітлено основні напрями наукової, культурно-освітньої та виховної діяльності організацій. Простежено відносини та партнерство з іншими українськими студентськими організаціями в світі.

Ключові слова: українська студентська організація, зарубіжна україніка, статутні документи, програмні документи, наукова діяльність, культурно-освітня діяльність, партнерство.

Аннотація. Рассматривается возникновение и процесс становления Центрального союза украинского студенчества и студенческого общества в Риме. Поданы основные направления научной, культурно-образовательной и воспитательной деятельности организаций. Прослежены отношения и партнерство с другими украинскими студенческими организациями в мире.

Ключевые слова: украинская студенческая организация, зарубежная украиника, уставные документы, программные документы, научная деятельность, культурно-образовательная деятельность, партнерство.

Summary. The uprise's process of Central Union of Ukrainian students and Students Community in Rome is considered as the main topic. Especially, scientific, cultural and educational activities of these organizations are highlighted. The relationship and partnership with other Ukrainian Students Organizations are observed here.

Key words: Ukrainian Students Organization, foreign Ukrainian Studies, regulation documents, programs, scientific, cultural and educational activity.

Після отримання незалежності в Україні відкрився доступ до різних архівних матеріалів. Звичайно багато документів були знищені чи розпорошені по різних архівних установах, але в більшій мірі можна за допомогою архівних джерел прослідкувати та проаналізувати діяльність студентських громад, їх співпрацю із іншими молодіжними організаціями.

Під час написання роботи були використані документи Центрального державного архіву зарубіжної україніки - фонди: 42, 47, що в повній мірі

надали інформацію про становлення та діяльність Центрального союзу українського студентства та Студентської громади в Римі.

В умовах окупації Східної Галичини у 1919 році у львівському університеті було ліквідовано 7 українських кафедр, а в наступному навчальному році українські студенти зовсім не допускалися до навчання, крім тих, які подавали довідки про службу в армії УНР.

18–22 квітня 1922 р. у Празі відбулася “передз’їдова конференція представників українського студентства”, на якій було уточнено місце, час і порядок денний нарад Третього українського всестудентського з’їзду (перші два відбулися в Галичині в 1908–1913 рр., на них були присутні представники студентів від усіх українських земель [1, с. 3].

Результатом з’їзду який провівся 20 червня – 8 липня 1922 р. в Празі було створення Центрального союзу українського студентства (ЦЕСУС) та проголошено від 7 липня 1922 р. Прагу як осідок союзу [1, с. 1].

Місцем заснування та перебування ЦЕСУС-а до 1935 р. була Прага. Празька влада затвердила 24 липня 1924 р. й статут ЦЕСУС-а. Згідно за статутом, ЦЕСУС має за мету «нести всебічну моральну, культурну, станову і матеріальну допомогу своїм членам в їх стремліннях досягнути фахової освіти» [2, с. 5].

Міжнародний відділ ЦЕСУС-у підтримував зв'язки з редакціями іноземних студентських журналів, обмінюючись з ними періодичними виданнями. Також було розповсюджено відозву іноземними мовами щодо функціонування Таємного українського університету у Львові та переслідування студентства. Ним було подано протести до Ліги Націй, С.І.Е. та інших міжнародних організацій проти репресій СРСР у зв'язку із сфальсифікованою справою “Спілки визволення України” та проти пацифікації українського населення в Галичині та ін. [3, с. 4]

ЦЕСУС розвивав серед європейців національно-культурну акцію про українців. В 1925 р. ЦЕСУС через своїх представників брав участь в

конференціях Міжнародної Студентської Помочі (в Женеві) та Міжнародної Студентської Конфедерації (Копенгаген). В 1927 р. представники ЦЕСУС-а брали участь в Міжнародному Конгресі в Берліні тощо [4, с. 3].

Культурно-освітні заходи, які проводив культурно-суспільний відділ Центрального Союзу Українського Студентства були характерними для такої ж діяльності і серед інших українських студентських організацій [2, с. 7]. В даному випадку, особливість полягала в тому, що ЦЕСУС координував всі аспекти культурно-освітньої діяльності української студентської еміграції. Отже, ЦЕСУС проводив діяльність, відзначаючи різні урочистості та річниці, беручи участь у подіях загально-національного значення: в жалобі з приводу убивства Головного Отамана Симона Петлюри (з цієї нагоди видано окреме число «Студентського вісника», в акції з приводу скорочення підмог, що їх українські культурно-наукові установи отримували від чехословацького уряду.

ЦЕСУС у 20-х – 30-х роках активно та успішно завершив етап організаційно-структурного утвердження, об'єднавши навколо себе майже всі українські студентські організації і товариства як на західноукраїнських землях, так і за кордоном.

Щодо історії створення та розвитку Української студентської громади в Римі, то варто розпочати, що після Другої світової війни Італія була однією з країн Європи, де перебували українці. Студенти становили значну і найактивнішу частину серед української еміграції. Завдяки діяльності студентів українці були гідно представлені серед інших націй. Студенти інформували іноземну громадськість про культуру та історію України. Одним із найбільших центрів перебування українців в Італії був Рим.

Українська студентська громада (УСГ) в Римі була заснована за одними даними в 1935 році, а за іншими - 1936 році [5, с. 2]. Незважаючи на невелику кількість студентів, що входили до її складу, УСГ в Римі діяла до

1943 року. Через виїзд більшості студентів восени 1943 року, з Риму УСІ припинила свою діяльність. Влітку 1945 року із прибуттям українських студентів, діяльність УСГ відновила. 15 листопада 1945 року відбулись Загальні збори УСГ, на яких було прийнято новий статут громади. Статут УСГ в Римі було затверджено італійською владою 16 лютого 1946 року.

Документи Української студентської громади в Римі надійшли до ЦДАЗУ від Фондації імені Олега Ольжича (Україна) у стані неупорядкованого розпису. Документи фонду № 47 утворюють опис «Документи Української студентської громади в Римі» до якого увійшли документи організаційно-розпорядчі, з основної діяльності та листування.

Проаналізувавши Статут УСГ в Римі, ми приходимо до висновків, що головним завданням було допомагати своїм членам набувати професійного знання й загальну освіту та постійно поширювати і поглиблювати їх духовно-інтелектуальний та культурний розвиток з метою піднести їх на рівень достойних громадян української нації. Завданням УСГ в Римі була також матеріальна допомога своїм членам в міру можливостей [5, с. 1-3].

Матеріальне становище українських студентів в Італії в перші післявоєнні роки було важким. Студенти УСГ в Римі отримували матеріалу допомогу від Українського комітету допомоги українським збігцям (біженцям) в Італії, який виділяв студентам членам УСГ в Римі щомісячну допомогу у розмірі 5 тисяч лір [6, с. 1].

В Центральному архіві зарубіжної україніки, у фонді 47, описі 1, справі 4, зберіглись дані про членів УСГ в Римі. Так, відомості про голову УСГ в Римі, Василя Федорончука написано, що народився 26 грудня 1915 році в Сокалі що на Львівщині. Закінчив гуманістичну гімназію у Львові [6, с. 3-5].

Відносини та співпраця УСГ Римі не обмежилась ЦЕСУС-ом. Громада підтримувала дружні зв'язки із Українською Студентською Громадою в Риміні, де 26 березня 1946 відправила їм дружнього листа, в

якому голова УСГ в Римі інформує про членство в громаді, що на 1946 років, членів- студентів налічувало близько 35. Вказував, що в громаді присутні студенти-священники, медики, фармацевти, студенти, що вивчають право, техніку, малярство [7, с. 1-2].

В країнах перебування українських студентів-емігрантів були налагоджені відносини з місцевими студентськими громадами та організаціями. Велике значення мав обмін інформацією з іноземною громадськістю. В цьому плані найуспішнішою була культурно-освітня діяльність студентів.

Вся робота зосереджувалась в середовищі студентських організацій. Культурно-освітня діяльність українських студентських організацій полягала в проведенні їх зборів, де відбувались виступи членів товариств, зачитувались і обговорювались реферати, присвячені питанням історії, економіки, культури України. Важливе місце посідало влаштування святкових вечорів чи інших подібних заходів, присвячених пам'ятним датам в історії України. Була також організована справа видання різноманітних друкованих органів української студентської еміграції, де окрема увага приділялась культурно-освітній діяльності. Студенти влаштовували тематичні виставки, присвячені різним питанням історії України, культури.

Література

1. Центральний державний архів зарубіжної україніки (далі ЦДАЗУ). Ф. 42 Центральний союз українського студентства (ЦЕСУС), оп.1, спр.1.
2. ЦДАЗУ, ф. №42, оп.1, спр. 10.
3. ЦДАЗУ, ф. №42, оп.1, спр. 11.
4. ЦДАЗУ, ф. 42, оп.1, спр. 12.
5. ЦДАЗУ, ф. №47, оп.1, спр. 1.
6. ЦДАЗУ, ф.№47, оп.1, спр. 2.
7. ЦДАЗУ, ф.№47, оп. 1, спр. 3.